

УДК 336 (76)
Набатова Ю.О.

канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ФІНАНСОВИЙ СТАН ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ВПЛИВ НА СВІТОВІ ПРОЦЕСИ В ЕКОНОМІЧНОМУ ПРОСТОРІ

Критичне становище сучасного економічного стану України після воєнного вторгнення зумовлює негативний загальний вплив на кризові фактори як загального рівня життя, так і всіх напрямків використання фінансових, матеріальних, трудових і найголовніше інтелектуальних ресурсів. Останні роки світової економіки вказують на значне погіршення основних фінансових показників, які в найближчому майбутньому, а саме вже у 2024 році можуть підштовхнути світові економіки найбільших країн до кризи.

За даними НБУ, у лютому 2024 року баланс товарів, та послуг був негативним: \$- 1,9 млрд. Імпорт товарів у лютому (54,8 млрд) перевищував експорт товарів (\$3,3 млрд), а імпорту послуг (51,8 млрд) перевищував експорт послуг (\$1,4 млрд). Імпорту товари та послуг у лютому продовжував скорочуватися, завдяки чому дефіцит зовнішньої торгівлі зменшився до одних із найменших значень за весь період повномасштабного вторгнення.

У березні 2024 року інфляція була зафіксована на найнижчому рівні з 2020 року - 3,2% у річному вимірі. Зниження інфляції відбулося завдяки зниженню цін на сирі продукти харчування, що здебільшого було продиктовано сприятливим минулорічним врожаєм та блокадою на західному кордоні.

В цьому році за винятком США, основні розвинуті економіки світу відчують значну втрату економічного імпульсу, за аналізом макроекономічних показників 2024 рік є особливим, історичним роком виборів, у якому приблизно половина населення планети піде на вибори. Україна в цьому році теж мала обирати нового президента та визначати нові політичні аспекти діяльності держави з врахуванням потреб населення.

Чудовий привід для політиків з усього світу, в тому числі з великих економік, таких як США, Індія, Мексика чи Європейський Союз, вкинути гроші в національну економіку, щоб повернути своє право контролювати та регулювати процеси держав, як на політичному, так і економічному просторі..

Загалом у 2024 році Міжнародний валютний фонд оцінює глобальне економічне зростання в 3,1% і 3,2% у 2025 році. Прогнози підтверджують уповільнення світової економіки в умовах стримування інфляції після піку, досягнутого минулого року високих процентних ставок і скорочення світової торгівлі.

Очікується, що країни із середнім і низьким рівнем доходу сповільнять темп надздоганання західних стандартів життя, але, незважаючи на це, матимуть сильнішу економічну динаміку, ніж розвинені економіки. Прогнозується, що розвинені економіки матимуть середнє зростання ВВП на 1,5%.

Однак важко передбачити, що буде. На прогнози впливає мінливість економічних даних, яка посилилася в останні роки. Незважаючи на те, що вони можуть бути легко скасовані непередбаченими подіями, ці прогнози є відправною точкою для більшості політиків і монетарних рішень.

Визначимо основні чотири напрямки великих полюсів світової економічної сили, щоб побачити, якою буде їхня ситуація у 2024 році та які ризики можуть зірвати їх з макроекономічної лінії, на якій вони зараз.

Для Європейського Союзу найбільшою проблемою залишається відсутність амбітних стратегій щодо структурних проблем економіки. ЄС досі не має конкретних планів щодо гонки штучного інтелекту, промислової та енергетичної політики чи реконструкції України. Його плани відродити оборонну та збройну промисловість існують на папері, але залежать від європейського політичного консенсусу щодо того, щоб витратити більше на озброєння і, перш за все, закуповувати через профспілки та на місцях, у межах ЄС.

Прогнози щодо зростання найважливіших економічних двигунів ЄС на цей рік уже знижено, оскільки основні галузі промисловості Європи стикаються з історичними проблемами: падіння попиту та виробництва, зростання витрат, надмірне регулювання, інвестиції, які стагнують або відходять до США чи Китаю, і основні підприємства, заводи під загрозою з банкрутством.

Уряд Німеччини переглянув свій прогноз зростання ВВП у середині лютого з очікуваного зростання на +1,3% до лише +0,2%, оскільки німецька економіка (реальний ВВП, скоригований на інфляцію) стагнує протягом 2 років. Німеччина все ще не подолати енергетичну кризу, хоча європейські ціни на природний газ значно впали останні квартали.

Найбільша економіка Європи вже перебуває в стані рецесії, оскільки реальний ВВП Німеччини скоротився на 0,3% у попередньому році через відновлення промислового виробництва до рівня 2006 року. Уряд у Берліні має багато структурних проблем, які йому необхідно вирішити в наступний період.

Наступний рік ризикує принести нові ускладнення для напрочуд ідеологічно розділеного політичного класу. Очікується, що федеральні парламентські вибори восени 2025 року і сприятимуть подальшому розвитку націоналістичної та євроскептичної партії «Альтернатива для Німеччини». Іншим значним ризиком для Німеччини є вразливість її банківського сектора до ринку комерційної нерухомості, яка постраждала від падіння цін на офісні приміщення в останні роки (-10% у 2023 році). Сектор нерухомості Німеччини перебуває в найгіршому стані за останні десятиліття, оскільки на нього вплинули банкрутства, припинення будівельних робіт і скорочення нових угод більш ніж на 50%.

Загалом європейська банківська система має ризики на 1,4 трільйона доларів, і інвестори почали дедалі більше турбуватися про здатність покриття гарантій США та Європи.

Дослідження показали, що включаючи банки, великі кредитні установи у Франції та Нідерландах, які працюють у секторі нерухомості, вони зазнають великих збитків, якщо ціни на офісні будівлі продовжать падати. Лише банківський сектор Німеччини та Франції надав компаніям у секторі комерційної нерухомості кредити на суму близько 600 мільярдів євро.

Високі відсоткові ставки та зростання вартості будівництва вже призвели до банкрутства деяких забудовників, оскільки банківське фінансування стало жорсткішим, вартість активів впала, а угоди заморожені.

Велика Британія є ще однією великою економікою в Європі, яка застрягла в стагфляційному середовищі, що характеризується нульовим реальним економічним зростанням і високою інфляцією.

Економіка Великої Британії перебуває в стані технічної рецесії (скорочення ВВП на -0,5% у другій половині 2023 року), і керівники центральних банків Банку Англії вже сигналізували, що будь-яка підтримка у вигляді зниження процентних ставок доступна за багато місяців.

У Франції також очікують уповільнення економіки. Міністр фінансів Парижа Бруно Ле Мер нещодавно оголосив, що його уряд переглянув прогноз економічного зростання на 2024 рік з +1,4% до +1,0%. Крім того, зазначив про скорочення бюджетних витрат на 10 мільярдів євро. Загалом, занадто велике скорочення бюджетних витрат у період повільного зростання ВВП завдає удару по сукупному попиту її та ускладнює економічне рівняння.

Промислове виробництво в єврозоні продовжує зазнавати негативного впливу не тільки все ще високих цін на енергоносії та слабого зовнішнього попиту, а й слабого внутрішнього попиту. Це стосується всіх економічних секторів у великих економіках: промисловості, будівництва та послуг.

Проте є світло в кінці цього тунелю: хоча обсяги промислового виробництва в єврозоні та нових замовлень (внутрішніх і зовнішніх) впали в першому кварталі, падіння цих двох компонентів було меншим у останні місяці. З іншого боку, ціни на сировину та загальні витрати на виробництво зросли найшвидше за 8 місяців.

Це надзвичайно тривожний розвиток подій, враховуючи, що європейське будівництво та обробна промисловість, особливо енергетичний сектор, отримує вигоду від величезних фондів ЄС для інвестицій у стійкість нашої держави за певних умов.